

Ahmet KÜNER

PAEM Güvenlik Bilimleri
Enstitüsü, Komiser Yardımcısı Adayı.

ÜÇÜNCÜ REİCH'İN YÜKSELİŞİNDE WILHELM REİCH, FAŞİZM VE KİTLE PSİKOLOJİSİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, iki dünya savaşı arasında faşizmin nasıl ortaya çıktığını, kitlelerin bunu nasıl desteklediğini ve nasıl etkilendiklerini Wilhelm Reich'in bakış açısıyla incelemektir. Bu anlamda Wilhelm Reich'in ünlü "Faşizmin Kitle Psikolojisi" kitabı "İrk Teorisi", "Cinsel Ekonomi" ve "Kitle ve Devlet" gibi kayda değer başlıklardan bahsetmektedir. Buna ek olarak çalışma, Nazi beyin takımının faşist uygulamalarının kökenini Freud, Reich, Adorno vb. birçok psikoloğun belirttiği üzere "çocukluk yıllarına" inerek incelemeyi amaçlamaktadır. Bu anlamda Adolf Hitler'in sağ kolu Hermann Göring (Ramen, 2000), Nazi Propaganda Bakanı Joseph Goebbels (Roberts, 2000), en sadık Schutz-Staffel Heinrich Himmler (Longerich, 2012), ve Adolf Hitler'in (Hitler, 2016) biyografilerine değinilerek faşist ideolojinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Öte yandan kitle psikolojisi (Surprenant, 2003), potansiyel faşist yapısı (Theodor W., Brunswik, Daniel J., & R. Nevitt, 2019) gibi güçlü ifadeler Wilhelm Reich'in anlaşılmasını sağlayacaktır. Tüm bunlara ek olarak "Faşizmin Kitle Psikolojisi" (Reich, 1946) ve Gustave Le Bon'un ünlü eseri "Kitleler Psikolojisi" (Bon, 2009) çalışmanın ana kaynaklarını oluşturarak tarihsel, ideolojik ve kitlesel hareketin boyutunu içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Faşizm, İdeoloji, Kitle Psikolojisi

FAŞİZMİN KÖKENLERİ VE TANIMLAMA SORUNU

Her ne kadar liberalizm, muhafazakârlık ve sosyalizm gibi ideolojiler 19. yüzyılın ürünleri olsa da faşizm bir ideoloji olarak 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde faşizmin kökleri 19. yüzyıla kadar götürülmese rağmen, total bir ideolojiden totaliter bir ideolojiye dönüştürülmesi 1. Dünya Savaşından sonra gerçekleşmiştir. Bugün bile, İtalya'da Mussolini ile hayat bulmuş olan faşizmin, belirli bir çerçeveye yerleştirilmesinde bazı zorluklar olduğu açıktır. Faşizmin bir ideoloji mi

yoksa rejim mi olduğu ve ideolojik spektrumda nasıl yer aldığı sorularına birçok cevap verilebilir. Ancak, ilk olarak faşizmin tarihsel sürecini incelemek daha yararlı olacaktır.

İlk faşist hareketler sadece 1918'den sonra ortaya çıkmış olsa da ideolojik soyağaçlarını, zaman içinde daha da ileriye taşımak için çeşitli girişimler olmuştur (Eatwell, 2013). Faşizm terimi, İtalyanca "fasces" kelimesinden türetilir, bu da İmparatorluk Roma'sındaki sulh hakimlerinin otoritesini belirten bir balta bıçağı, "çıkıntılı bir çubuk demeti" anlamına gelir (Heywood, 2012). Mussolini'yi İtalya'da ilk kez iktidara getiren fa-

şizm, her şeyden önce gerici (reactionary) bir ideolojidir. Bunun sebebi faşizmin, aydınlanmaya ve onun geleceğini belirleyen eşit, evrensel ve rasyonel birey, katılımcı ve toplum modeli gibi söylemlere yanıt olarak doğan bir ideoloji olmasıydı. Esasen faşizm, hızlı değişim ve modernleşme korkusunun bir ürünüydü.

Daha önce de bahsedildiği üzere, faşizmi belirli bir çerçevede tanımlama ve yerleştirme konusunda bazı zorluklar vardır. Her şeyden önce, araştırma sorusuna verilen farklı cevapların arkasındaki en büyük neden, sosyal bilimlerde mutlak bir gerçek olmaması olabilir. Karşıt

görüşlerin çarpıştığı politika alanında, elbette, farklı ideolojiye sahip insanların, başka bir ideolojiyi eksiksiz ve üretken bir dünya görüşü olarak görmeleri beklenemez. Bu yüzden “şiddete eğilimli” olduğunu tereddüt etmeden ilan eden faşist ideolojinin tanımında bu farklılıkları gördüğümüze şaşırılmamalıdır. İkincisi, faşizmin siyasi yelpazede nerede olduğu sorusudur. Faşizmi, modernleşmeye karşı bir direnç olarak gören Nolte (Nolte, 1969), ve onu gerici (reactionary) ziyade devrimci (revolutionary) olarak tanımlayan George Mosse (Mosse, 1966) göre sağ yelpazede yer alan bir ideolojidir. Öte yandan Zeev Sternhell ve A.J. Gregor, radikal sosyalizmin ve milliyetçiliğin bir sentezi olarak düşündükleri faşizmi; yeniden doğuşun fikri (Blinkhorn, 2000), gelişimsel bir diktatörlüğün manifestosu olarak sol ideolojinin bir tezahürü olduğunu belirtmektedirler. Bununla birlikte, daha yaygın görüş faşizmin hem sağ hem de sol ideolojik unsurların bir sentezi olduğu ve sağ ideolojilerin etkisinin daha fazla hissedildiği yönündedir.

BÜYÜK SAVAŞ VE FAŞİZMİN ALMANYA’DA ORTAYA ÇIKIŞI

Büyük Savaş sona erdirmek için bir araya gelinen Versay Konferansının amacı; sadece meydana gelmesi muhtemel savaşları engellemek değil, aynı zamanda daha önce Viyana ve Berlin Konferanslarında yapıldığı gibi Avrupa ve Dünya düzenini yeniden şekillendirmektir. Amaç, bu tür savaşlara yol açmayacak ülkeler ve güçler arasında bir denge yaratmaktır. Öte yandan, Bolşevizm’in Rusya’da gelişmesi ve etkisi altındaki insanlar arasında çeşitli beklentileri ortaya çıkarması gibi sebepler de mevcuttu. Bu nedenle, Versay’ın amacı sadece barış getirmek ve statik bir denge kurmak değil, aynı zamanda yayılma eğilimi

gösteren Bolşevizm’e engel olmaktır. Diğer bir mesele, yıkımın nedeni sorumlusu kabul edilen devletlere bir bedel ödetme arzusu idi. Savaşın kazananları, “savaş suçlusu” olarak gördükleri ülkelerin ağır tazminat ödemeleri konusunda ısrar etmesi ve bununla birlikte öne sürülen tazminat miktarının ödenemeyecek derecede korkunç bir miktar olması bütün çabaları boşa çıkarmıştır.

Fransa Kıta Avrupası’nda belirleyici bir avantaja sahipken, Almanya savaşın sonundaki siyasi ve ekonomik durumundan dolayı gündün güne çöküşe uğrayacaktı. Sosyalist ayaklanmalar, darbe girişimleri, Alman vatandaşları tarafından itibar gören komutanların tutuklanmaları ve sağ-sol kanat çatışmaları gibi politik sorunlar bir yana, Alman demokrasisi soldan ve sağdan gelen diktatörlüğün tehlikeleri altında siyasi rahatsızlıktan mustaripken, ekonomik durum kaos içinde daha da kötüye gitti. Versay’ın sebep olduğu artan işsizlik, tazminatlar, yükselen enflasyon oranı, üretim ve ekonomik hayatın büyük oranda kötüye gitmesi, 1923’te Almanya’yı ekonomik krizin en hissedilir ülkesi haline getirdi.

Yukarıda belirtilen nedenler, kuşkusuz Almanya’da faşizmin ortaya çıkışında önemli bir rol oynamıştı. Ancak bir diğer önemli etken vardı ki, Almanya’da faşizmin yükselişine, kitlelerin Hitler’i destekleyerek iktidara gelmesini ve en nihayetinde 2. Dünya Savaşının patlak vermesinde trambolin etkisi yaratmıştı: 1928-1933 yılları arası ekonomik (Büyük Buhran) ve sosyal (kitle hareketleri) yapı. Wilhelm Reich bu dönemi şu şekilde yorumlar:

Akılcı bir bakış açısıyla, yoksullaşmış işçi kitlelerinin sosyal durumlarının keskin bir bilincini geliştirmelerini, sosyal sefaletlerini ortadan kaldırma isteğini geliştirmelerini bekleyebiliriz (Reich, 1946). Ayrıca

Büyük Savaş sona erdirmek için bir araya gelinen Versay Konferansının amacı; sadece meydana gelmesi muhtemel savaşları engellemek değil, aynı zamanda daha önce Viyana ve Berlin Konferanslarında yapıldığı gibi Avrupa ve Dünya düzenini yeniden şekillendirmektir.

çalışanın, kötü muameleye karşı öfkeli olduğu ve onun sorumluluk üstlendiğine dair bir görüş vardır. *Marksizm bu durumu “sınıf bilinci” olarak adlandırırken, Wilhelm Reich “profesyonel bilinç” veya “sosyal sorumluluk bilinci” olarak isimlendirir* (Reich, 1946). Wilhelm Reich, işçilerin durumu ve bilinci arasında bağlantı kurarak, faşizmin, yani aşırı siyasi tepkinin, doğrudan iktidara nasıl geldiğini açıklar: Sefil ve mutlu olmayan kitleler. *Buradaki sorun, ideolojinin rolü, kitlelerin tarihsel bir faktör olarak duygusal tutumu, “ideolojinin ekonomik temelde gerilemesidir”* (Reich, 1946).

Wilhelm Reich kitabında, 1925 ve 1933 yılları arasında komünist, sosyalist, NSDAP ve Alman milliyetçileri arasındaki oy sayılarını inceleyerek, sosyo-ekonomik durumlarına göre sınıflandırır ve bir çıkarım yapar: Siyasi açıdan bakıldığında, ekonomik değil ideolojik tabakalaşma belirleyici faktördü (Reich, 1946). NSDAP’ın oyunun 1933 yılına kadar

Faşist kişilik yapısı spesifik partilere, ırklara, uluslara özgü değildir. Dahası, Wilhelm Reich karakter analizi alanındaki deneyleriyle (Reich, 1990), insanların faşist duygu ve düşüncenin bazı unsurları olmadan yaşayamayacağı sonucuna varır.

nasıl arttığını ve partide çalışanların oy oranlarının karşılaştırılmasıyla şu yoruma ulaşılabilir; ekonomik koşulların ve psikolojik kitle yapısının uyumunu engelleyen şeyin, salt bir basitliğin olmamasıdır. Önemli olan, kitle psikolojisinin yapısı ve ekonomik ilişkinin nereden geldiğidir. Reich'a göre, herhangi bir toplumun ideolojisi sadece toplumun ekonomik sürecini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun bireysel üyelerinin psikolojik yapısına ekonomik süreci bağlama işlevine de sahiptir (Reich, 1946).

Nasyonel Sosyalizmin özelliklerinden bir tanesi de sadece gücünü Führer'den değil, kitlelerden almıştır ki bu kitle aynı zamanda orta sınıfın alt kademelerinden oluşmaktadır (Mardin, 2004). Bu nedenle Nazizm yavaş yavaş genel halk desteği almıştır. Ancak nasıl? Le Bon devrimci niteliği olan kitle hareketlerinin, birbirinden tamamen kopuk insanların bir araya getirdiğini ancak kitle içinde bulunan bireylerin kişisel farklılıklarını ortadan kaldırdığı için de tamamen rasyonel olmayan ve bilinçsiz eylemler olarak tanımlanabileceğini iddia etmiştir (Bon, 2009). Ancak ezilen, hor görülen ve hayatları boyunca yoksulluk ve sefaletle mahkûm edilen kitleler, baskı, açlık ya da sefaletin olmadığı farklı bir düzen arzuladı. Sosyal Demokrat Parti ve Komünist Parti, izledikleri politikalarıyla kitlelerin bu arzusu hayal kırıklığına uğrattı. Diğer yandan faşist hareket ise Bolşevik liderlik eksikliğinden yararlandı. Faşist hareketin Ulusal Sosyalist Parti olarak adlandırılması bile, farklı kesimlerin farklı duygularını ve isteklerini vurgulamayı amaçladı. Örneğin, «ulusal» vurgusuyla, küçük burjuvazinin milliyetçi duygusuna değinirken, “sosyalist” vurgusuyla, işçi kitlelerinin sınıfsız toplum arzusu kötüye kullanılmak istendi.

IRK TEORİSİ, MİSTİSİZM, ANTİSEMİTİZM VE NAZİ BEYİN TAKIMI

Wilhelm Reich ırkçılığı faşizmin bir unsuru olarak ileri sürer ve ekler: Alman faşizminin bağlı olduğu ana menteşe ırk teorisi (Reich, 1946). Reich, bir doktrinin ekonomik temelini somut temeli ile açıklar, ancak bu bize irrasyonel çekirdeği hakkında hiçbir şey öğretmez (Reich, 1946). Bir doktrinin maddi, yani ekonomik temeli iki yönlüdür. Doktrin dolaylı olarak toplumun ekonomik yapısına bağlıdır; doğrudan ise bu doktrini üreten ve toplumun ekonomik yapısı tarafından belirlenen insanların belirli zihinsel yapılarına göre şekillenir. Böylece, irrasyonel ve ideolojik bir ortamda büyüyen insanlar irrasyonel kişilik yapıları kazanırlar.

Faşist kişilik yapısı spesifik partilere, ırklara, uluslara özgü değildir. Dahası, Wilhelm Reich karakter analizi alanındaki deneyleriyle (Reich, 1990), insanların faşist duygu ve düşüncenin bazı unsurları olmadan yaşayamayacağı sonucuna varır. Irksal önyargıların etkilerinin genişlemesi, dünyaya yayılması, insan beyninin irrasyonel bölümünün kaynağı olduğunu göstermektedir. Öyle ki, ırk teorisi faşizm tarafından icat edilen bir şey değil; aksine, irksal nefret, bu nefretin siyasi alanda ifade biçimi olan faşizme yol açmıştır. Irkçı doktrin, orgazmik zayıflığı olan bir kişinin karakterinde ortaya çıkan biyolojik bir hastalıktır. Faşizm, mekanistik tarih öncesi medeniyetin mekanik mitsel doktrini tarafından ezilen insanın temel duygusal tutumu olan bir “duygusal veba” (emotional plague) halindedir (Reich, 1946). Bu hastalığın kökleri derindedir. Bu anlamda faşizm, binlerce yıldır ezilen sıradan bireyin irrasyonel kişilik yapısının ifadesidir. Düşüncelerini hakkında kesinlik olmayan ve hakkında sadece çıkarımlar yaptığımız Reich; nesnel (objective) şartlar açısından ekonomik krizlere ve emperyalist eğilim ile (Marxist), öznel (subjective) şartlar açısından bastırılmış kişinin gizemli kişilik yapısını (Freud-yan) arasında bir ilişki kurar ve bunu bir sentezle açıklamaya çalışır. Anlayabildiğimiz kadarıyla Reich, ırkçılık teorisini bu iki fenomen arasındaki bağlantıyı kurarak açıklamayı amaçlamaktadır. Reich'a göre bu ideolojik unsur, ekonomik ve psikolojik unsurlara eklenmesiyle faşizm kitlesel bir eylem olarak ortaya çıktı.

Reich'a göre, ırkçılık teorisi biyolojik gizemden başka bir şey değildir. Irkçılık teorisi ile ifade edilen bu biyolojik gizem şöyle işlemektedir: Saf Aryan ırkı düşüncesindeki saflık kavramıyla irksal karışım korkusu yaratılmakta ve cinsel tutku yoksunluğu yüceltilmekte, ya da ideolojik bir form verildiğinde cinsel baskılamaya yapılmaktadır (Reich, 1946). Naziler cinsel enerji sadece kendi aralarındaki cinsel ilişkilerin ırk, ulus ve parti gibi belirli kültürel değerlere katkıda bulunmasına izin vererek partinin yararına kullandılar.

Cinsel baskının öfkesi, karışık ırk halklarına, Aryan ırkının saflığını yok etme tehlikesi olan Yahudilere yöneliktir. Bu öfke kendisini Yahudilere zulmetmek gibi sadist şekillerde gösterebilir. İrkçi teoride Cermen kanının Yahudi kanı tarafından zehirlendiğine dair Cermen görüşü, Alman düşüncesinin Yahudi Karl Marx tarafından zehirlendiğini iddia edilmektedir. Öte yandan, ırkının üstünlüğüne inanan nasyonal sosyalist kitleler, kendilerini bu ırkın sembolü olarak sunulan Führer ile özdeşleştirmektedirler (Reich, 1946). Bu şekilde, hem kitlenin içindeki önemsiz insanlar, Führer olma fikri ile kör oldular, hem de bir Führer'e bağlı kalarak insanlar esaretlerini kabullendiler. İrkçi doktrinde, sınıflı toplumda ırkların karıştırılması ve ezilen toplumun sınıflarının gizlenmesinde cinsel baskının oynadığı önemli bir rol vardır.

Ataerkil ailenin bilinç altına kasten yerleştirilen ve cinsel baskı sonucunda biriken enerjileri yücelten veya sapıran nasyonal sosyalizmin ırkçılık teorisinin özü, "doğal cinsel yaşamın ölümcül korkusu ve orgazm işlevi"dir (Reich, 1973). Bu nedenle Reich, Alman Faşizminin ana menteşesinin ırksal teori olduğunu düşünmektedir. Reich'e göre, Nazilerin ırkçılık doktrini, tüm çelişkileri ve saçmalıkları ile irrasyonel kökenlidir; durumları kanıtlarına göre değiştirme eğilimindedir. Dahası, bu mantıksız düşünceyi rasyonel kanıtlarla çürütemeyiz. Bunu çürütmek için, mantıksız işlevlerini ışığa çıkarmak gerekir (Reich, 1946).

Farklı bir perspektif olarak, Yahudilere karşı yürütülen soykırımın şiddet derecesi ile Dietrich Eckart, Joseph Goebbels, Hermann Göring, Heinrich Himmler gibi Nazi beyin takımı üyelerinin ırk ve antisemitizm anlayışı arasındaki ilişkiden bahsetmek gerekir.

İlk olarak, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki kargaşa zamanında, entelektüeller ve elitler, sol ve sağ olarak ayrılmaktaydı. Radikal sağın en uç görüşlerinin merkezi olan Münih'te, sağcı elitler arasında yer alan ve görüşlerini tereddüt etmeden ifade eden Dietrich Eckart, şair ve oyun yazarıydı (Simon, Matthew, Vicky, & Guy, 2018). Bugün onu faşizm ve gerçekleri ile birlikte düşünsek de faşizm ve ırk teorisinin doğuşunda önemli bir figür olmuştur. Aryan ırkına ve Almanya'ya bir Mesih geleceğine dair inancı nedeniyle aşırı ırkçı ve Yahudi karşıtı olarak biliniyordu. Ona göre, Alman ırkının saflığı Yahudi kanı tarafından bozulmuştu. Almanya'nın yenilgisi de bu inancına eklendiğinde, Bolşevikleri, Komünistleri ve Yahudileri kaos ve kargaşa yüzünden suçlamaktaydı. Mesih'in geleceğine olan inancı, görüşlerini, özellikle memnun olmayan işçi sınıfına yayacağı fikrinden kaynaklanmaktaydı. Hitler'i, Münih'teki birçok Yahudi karşıtı gruptan biri olan Alman İşçi Partisi'nde bulmuştu ve düşüncelerine göre, Versay'dan sonra kurulan hükümet liberal ve Yahudilerle doluydu ve bunu Almanya'nın aşağılanması olarak görmüştü (Eckart, 1924).

İkinci olarak, Nazilerin Propaganda Bakanı olan Joseph Goebbels, alt-orta sınıf bir aileden gelmekteydi (Simon, Matthew, Vicky, & Guy, 2018). Çocuk iken geçirdiği hastalıklardan mustarıptı, bu hastalıklar yüzünden sağ bacağı sol bacağından uzundu. Babası din adamı, annesi ev hanımıydı. Kardeşleri tarafından sürekli olarak kusurlu ve sakat bir kişi olarak adlandırılmıştı. Okul hayatında oldukça başarılıydı ve bu zamanlarda Alman edebiyatı ve felsefesi ile ilgileniyordu. Arkasında doktora derecesi vardı. Çoğu araştırmacı, Goebbels'in Yahudi nefretini ilk çağlarında arar, ancak bunu açıkça ifade etmek zordur. Bu konu

hakkında; belki rahatsızlığı yüzünden Goebbels'in küçük görülmesi, belki Almanya'nın yenilgisi, belki de Katolik ve dindar bir aileden gelmesi ve Yahudilerin İsa'yı öldürdüğü öğreti nefretini arttırmıştı. Ancak en makul sebep, Goebbels'in üniversite yıllarında Nietzsche ve Oswald Spengler'in gibi yazarları okumasıydı. Bu yıllarda üstün ırk (Alman), aşağılık ırk (Yahudi) gibi öğretiler hakkında bilgi sahibi olması, kurtarıcının bir gün Almanya'ya geleceği gibi inançları daha gerçekçi sayılabilir (Roberts, 2000).

Üçüncüsü, Nazilerin savaş kahramanı olan Hermann Göring idi. Bavyera'da doğmuştu. Babasının Haiti'deki görevi nedeniyle büyükbabası tarafından büyütüldü. Çocukluğundan itibaren Alman tarihi, efsaneleri ve mitleriyle ilgileniyordu. Birinci Dünya Savaşı'na pilot olarak katılmıştı ve çeşitli savaş madalyaları kazanmıştı (Simon, Matthew, Vicky, & Guy, 2018). Almanya'da Birinci Dünya Savaşı'nın kahramanlarından. Savaşın sona Almanya'nın aşağılanmasına dayanamadı. Sürekli olarak sokaklarda serseriler tarafından soyulup, dövülüp dalga geçildi. Hitler ile tanıştıktan sonra, zengin insanlar ile olan bağlantılarından dolayı parti içinde önemli görevler üstlendi. Bürgerbräukeller Putsch (Birahane Darbesi) sırasında Weimar Cumhuriyeti'ne darbe girişiminde bulundu, yaralandı ve Münih'e kaçtı. Nazi düzenini yaşamı boyunca takip etti ve nefreti sürekli olarak arttı. Açıkçası, düşünceleri arasında Anti-Semitizm yoktu ancak Yahudilerin baskınlığına karşıydı. Zengin olmasa da aristokrat bir aileden geliyordu. Nazilerin yükselişi, Hitler'in Şansölye oluşuyla birlikte Göring'in Prusya İçişleri Bakanlığına atanması hırslarını tatmin etmişti (Ramen, 2000).

Son olarak, eski Reichsführer-SS ve Alman Polisi Şefi Heinrich Himmler,

Wilhelm Reich'in otoriter devlet ve otoriter aileye büyük bir ilgisi vardı: bu onun yapı ve ideoloji fabrikasıdır (Reich, 1946). Ona göre, otoriter devlet ve otoriter aile, gerici düşüncenin (faşizm) her türünde ilk ve en önemli üreme yerleridir.

Alman Wehrmacht Yedek Ordusu Komutanı ve Reich İşçileri Bakanı'dır (Longerich, 2012). Himmler bir öğretmen çocuğuydu. Birinci Dünya Savaşı'nın son günlerinde 18 yaşındaydı ve savaşa katılarak kendini kanıtlamak istiyordu. Ancak savaşa katılma fırsatını kaçırmıştı. Yıllık ve pul koleksiyoncusu olan Himmler, akranlarıyla karşılaştırıldığında garip ve hastalıklı bir kişiliğe sahipti. Sosyal olmayan, bastırılmış cinsel duyguları ve derin bir aşağılık kompleksi vardı. Babası onu birçok olaydan uzak tutmak istediği için üniversitede tarım bölümünü okutmak için Münih'e göndermişti. Nazilerin diğer üyelerinde olduğu gibi Himmler de aynı mitlerin, ruhun ve efsanelerin özlemlerine inanıyordu. Tarım anlayışı Alman toplumunun Völkisch (popülist) köklerine geri dönüşüydü (Longerich, 2012). Aynı zamanda saf Aryan Irkına inanıyordu. O kadar ki, İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman Aryan Irkının kökenlerini inceledi, çok açık bir şekilde görünen ve dini doktrine zarar verebilecek cadı avı yargılamalarını içeren inanılmaz bir kütüphane yarattı.

İDEOLOJİK AYGITLARIN GÖRÜNÜMÜ: KİLİSE, OKUL VE AİLE

Kitlesel bir hareket olarak, Nasyonel Sosyalizmin ikili bir işlevi vardı: Birincisi, 1929-1933 kriz yıllarında, kitlelerin hem kendi kitle örgütleri (parti, SA, NSBO) hem de milliyetçi ideolojisiyle çelişkili bir şekilde birleşen radikalleşmeyi kontrol eden Anti-Kapitalist ve Anti-Marksist tek politik güçtü. İkincisi, KDP'nin artan seçim zaferleri göz önüne alındığında, NSDAP, sosyalist veya komünist karışıklık tehlikesini yasaklayabilecek tek partiydi (Knödler & Russell, 1977). Ancak buradaki kitle hareketinin temeli neydi? Reich, ani ideolojik ve politik değişiklikleri (örneğin faşizm), büyük ölçüde aile tarafından oluşturulmuş karakterin artık sosyal olarak etkili olmayan tarafının sosyo-ekonomik yetersiz sabitlemesini ortadan kaldıran bir kriz kalitesini, ekonomik değişimleri açısından kavramsallaştırmaktadır (Grønseth, 1982).

Wilhelm Reich'in otoriter devlet ve otoriter aileye büyük bir ilgisi vardı: bu onun yapı ve ideoloji fabrikasıdır (Reich, 1946). Ona göre, otoriter devlet ve otoriter aile, gerici düşüncenin (faşizm) her türünde ilk ve en önemli üreme yerleridir. Çocukların otorite karşısında düzenin ahlaki yapısına uygun olarak yetiştirilmeleri istenir. Bu şekilde, gençlik döneminde adaletsizliğe karşı isyan etmemek öğretilir. Son olarak kişi, otoriter düzen ile uyumlu olan ve yoksulluk ve aşağılanmaya rağmen her türlü baskıya maruz kalan bir "hizmetkar" a dönüşür. Otoriter devlet babayı, her ailede kendi temsilcisi olarak görür ve böylece aileyi en değerli iktidar aracı yapar ve bu bağlantılar nesilden nesille aktarılır.

Burjuva düzeninde eğitim sistemi, öğrencilere burjuva düzeninin hayatta kalması açısından uyulması gereken çeşitli kuralların yanı sıra çeşitli

bilgi ve teknikleri empoze eder ve burjuva düzenini belirleyen etik bir anlayış getirir (Reich, 1946). Aynı şeyi din ve aile kurumları için de söyleyebiliriz. Kapitalist yeniden üretim süreci, yalnızca işgücünün niteliksel ve fiziksel bir yeniden üretimi değil, aynı zamanda egemen burjuva ideolojisine kitlesel boyun eğme sürecinin de yeniden üretim sürecidir (Poulantzas, 1979). Örneğin kapitalizmde, siyasi partilerin ve medyanın, ideolojik araçlar olarak, arasındaki rolü bilinmektedir. Ancak burjuva düzeninin çıkarları için beşikten temel eğitime kadar dünya görüşünü veya alışkanlıklarını şekillendiren ve kuran iki ana ideolojik kurum aslında "okul" ve "aile" dir (Reich, 1946).

Aile ve kadınlar faşist hareketler için çok önemlidir, çünkü kadınlar aile bağının merkezinde yer alır. Bu nedenle, «anne bir çocuğun evi» veya «aile küçük bir millettir» şeklinde propagandası yapılır. 1932'de popüler gazeteler bu durumu şöyle aktarır: "Anavatanınız; hayatnızın annesi, asla unutma" (Reich, 1946).

WILHELM REICH VE SONUÇ ÜZERİNE

Wilhelm Reich, Avusturya'nın Galiçya bölgesinde doğan eşsiz bir psikologdu. Kariyerine Freud'un desteğiyle başladı. Ünü, insan karakterine yaklaşımdan ve psikoloji yasalarını sosyal hayata uygulamasından gelmektedir Wilhelm Reich'in, Hitler'in Nasyonel Sosyalizmine dayanan ve faşizmi inceleyen seçkin eseri "Faşizmin Kitle Psikolojisi" en önemli çalışmasıdır.

Wilhelm Reich'a göre, insan karakteri iç içe üç daireden oluşur. En içteki çember, insanların ilkel demokratik ve dayanışma toplumundaki insan karakterini yansıttığı düşünülebilecek en doğal duygularını ve ihtiyaçlarını sakladığı yerdir. İkinci karakter katmanı, insan karakterinde bu parçanın ortaya çıkmasının

sadist davranışa ve canavarca eylemlere yol açabileceği güç, servet, şöhret ve şehvet parçasıdır. İnsan karakterinin bu kısmı, insanın kendi arzuları ve coşkusu için ahlaki ilke ve kuralları kabul etmeyerek her şeyi yapabileceği davranışın temelidir. İnsan karakterinin üçüncü ve en dış çemberi, insanların doğup büyüdüğü toplumun kuralları ve normları tarafından şekillendirilir; en dıştaki çember, her insan karakterindeki sadist canavarı bastırır. Bu baskılaşma, toplumsal ve manevi olduğu kadar maddi baskıdır. Yani, insanlar yaşadıkları toplumun kurallarına uymazlarsa, toplumdan dışlanırlar ve yalnız kalırlar. Bu kurallar, yazılı olmayan adet ve geleneklerin yanı sıra toplumdaki dini ve ahlaki ilkelere içerir. Yasalara uymamak suç teşkil eden eylemleri içeriyorsa, insanlar mali olarak cezalandırılacaktır.

Bu nedenle, her insan, karakterinin ikinci katmanında canavar ve sadist olma potansiyeline sahiptir.

Wilhelm Reich'e göre, Sosyal Demokrasi ve Liberalizm gibi burjuva toplumunun düzen ideolojileri, insan karakterinin üçüncü katmanını hem şekillendirmekte hem de beslemektedir. Faşizm ise insan karakterinin ikinci katmanına, insanın sadist ya da canavar tarafına hitap eder. Faşizmin siyasi temsilcileri kitle iletişim araçlarıyla kin ve nefret etrafında büyük kitleleri birleştirir. Faşizmin siyasi temsilcilerinin değerlerine inanmayan ve arzularını yaşamayan ya da onlar gibi düşünmeyen insanlar, propagandayla düşmana benzetilir. Bu nedenle, sıradan ve sistemin kenarında olan insanlar bir araya getirilir. Birçoğunun aksine Wilhelm Reich, faşizmin

belirli bir azınlık sınıfına, zümreye, kapitalist endüstriyel toplumun elitlerine değil, daha ziyade sıradan küçük insanların ideolojisine bağlı olduğunu savunur. Her insanın sadist ya da canavar olma potansiyeline sahip olması gibi, her toplum da kendi faşizmini geliştirme yeteneğine sahiptir. Faşist hareketlerin temeli ortalama bir insandır. Bu ortalama kişi, muhtemelen kapitalist toplumun kuralları ve yasaklarıyla bastırılmış, kapitalist sistemin sömürme çarkında ezilmiş sıradan, çocukluğundan bu yana cinsel baskıya maruz kalmış ve bu sistemden memnun olmayan bir kişidir, ancak sisteme karşı isyan etmeye gücü ve güveni yoktur. Dahası bu sıradan kişi, sistemin seçkinlerini taklit eden ve onlar gibi olmak isteyen birisidir.

KAYNAKÇA

Blinkhorn, M. (2000). *Fascism and the Right in Europe 1919-1945*. New York: Routledge.

Bon, G. L. (2009). *The Crowd: A Study of the Popular Mind*. Auckland, New Zealand: The Floating Press.

Eatwell, R. (2013). *The Oxford Handbook of Political Ideologies*. (F. Michael, & M. Stears, Dü) Oxford: Oxford University Press. doi:10.1093/oxfordhb/9780199585977.013.0009

Eckart, D. (1924). *Bolshevism From Moses To Lenin: A Dialogue Between Adolf Hitler and Me*. (W. L. Pierce, Çev.) Bavaria: NSDAP Hauptarchiv.

Grønseth, E. (1982). The Significance of Wilhelm Reich's Work for the Study of the Child and the Family. *Journal of Comparative Family Studies*, 13(2), 143-153. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/41601294>

Heywood, A. (2012). *Political Ideologies: An Introduction*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Hitler, A. (2016). *Mein Kampf*. (T. S. Edition, Trans.) Ostara Publications.

Knödler, E., & Russell, B. (1977). Fascism As A Depoliticized Mass Movement. *New German Critique*, 39-48. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/487803?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents

Longerich, P. (2012). *Heinrich Himmler*. Oxford: Oxford University Press.

Mardin, Ş. (2004). Faşizm. *Liberal Düşünce*(35), 25-28. Retrieved from <http://www.libertedownload.com/LD/arsiv/35/03-serif-mardin-fasizm.pdf>

Mosse, G. L. (1966). Review: E. Nolte on Three Faces of Fascism. *Journal of the History of Ideas*, Vol. 27(No. 4), 621-625. Retrieved November 14, 2019, from <https://www.jstor.org/stable/2708345>

Nolte, E. (1969). *Three Faces of Fascism*. (L. Vennewitz, Çev.) New York: The New American Library.

Poulantzas, N. (1979). *Fascism and Dictatorship: The Third International And The Problem Of Fascism*. (J. White, Trans.) London, Great Britain: Lowe & Brydone Printers Ltd.

Ramen, F. (2000). *Hermann Goring: Hitler's Second-in-Command*. New York: The Rosen Publishing Group.

Reich, W. (1946). *The Mass Psychology of Fascism*. (T. P. Wolfe, Trans.) New York, United State of America: Orgone Institute Press.

Reich, W. (1973). *The Function of the Orgasm: Sex-Economic Problems of Biological Energy* (Vol. 1). (S. a. Farrar, Ed., & V. R. Carfagno, Trans.) E-Book: Macmillan Press.

Reich, W. (1990). *Character Analysis* (Third Edition ed.). (S. a. Farrar, Ed., & V. R. Carfagno, Trans.) E-Book: Macmillan Press.

Roberts, J. (2000). *Joseph Goebbels: Nazi Propaganda Minister*. New York: Rosen Publishing Group.

Simon, D., Matthew, H., Vicky, M., & Guy, S. (Directors). (2018). *Hitler's Circle of Evil* [Motion Picture]. Netherlands. Retrieved December 23, 2019, from <https://www.youtube.com/watch?v=mkavF540yP8&list=PLaqHrXTDLXneLuRyr9TtAop81Rg8WjcB2>

Surprenant, C. (2003). *Freud's Mass Psychology: Questions of Scale*. (G. Banham, Dü.) New York: Palgrave Macmillan.

Theodor W., A., Brunswik, E., Daniel J., L., & R. Neviitt, S. (2019). *The Authoritarian Personality*. Brooklyn: Verso.